

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Punctum Diff. 2. Proponitur Objectum formale Logicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

ad veritatem objecti, ad quam indaganda sunt inventa; & sicut recessus à linea recta facit flexuram, curvitatem & irreclititudinem; ita recessus à præceptis, facit irreclititudinem operationum. Rursus sicut per lineam rectam à termino ad terminum brevissimum est iter: ita ad indagandam veritatem & faciendos actus artificiosos, brevissimum est iter, conformitas cum præceptis. Breviter ergò Rectitudo operationum in eo erit: ut sit conformitas operationum cum præceptis, & non sit recessus ab ista regula, à quâ recessus, irreclitudo est.

PRÆMITTO II. *Quid sit in re rectitudo operationum*, & dico rectitudinem hanc non esse Ens rationis, quia nec rectitudo moralis est Ens rationis, quia aliàs facere operationes rectas moraliter, esset facere Ens rationis, & DEUS præmiando istas operationes, Ens rationis præmiaret. Ex modo tamen nostro concipiendi in ista conformitate involvitur Ens rationis. In re autem hæc rectitudo, nihil aliud est nisi Entitas actus continens ea, quæ continenda dicunt præcepta Logica. Hinc hæc rectitudo, indicat ipsam Entitatem actus esse, quid intrinsecum actui, quid enim magis intrinsecum actui, quàm ipsa Entitas, importat tamen etiam aliquod connotatum, nempe ipsa præcepta quibus conformatur.

PRÆMITTO III. *Rectitudinem operationum in quantum sunt considerationis Logice duplicem esse*. Quandam rectitudinem activam, quandam passivam. Rectitudo activa ex Oviedo est, Dictamen illud vel præceptum vi cuius præscribitur modus, quo faciendum est Opus. Et sic præceptum illud: Definitio debet constare genere & differentia, est directio activa; directio autem passiva vel formalis, est illa, quæ respondet ipsi dictamini vel præcepto, adeoque ipse actus noster formaliter.

PRÆMITTO IV. *Rectitudinem activam, quæ oritur ex præceptis duplicem esse*. Sicut & ipsa præcepta duplicia sunt. Quædam enim sunt affirmativa, ut cum dicitur definitio debet constare genere & differentia, quædam negativa: ut cum dicitur: syllogismus non debet constare quatuor terminis, hæc præcepta positiva respiciunt immediatè rectitudinem, negativa autem primo & per se intendunt vitiationem irreclitudinis, mediante autem hac vitiatione, ipsam rectitudinem.

PRÆMITTO V. *Quomodo ipsum dirigi & rectificari operationum perficiatur*. Fit id dupliciter: I. Remotè, quando intellectui præscribuntur regulæ faciendi v. g. si Definitio faciendâ sit, fiat per genus infimum & differentiam ultimam. II. Fit proximè directio per influxum immediatum in ipsammet formalem operationem. Hic influxus aliter fit in habente habitum Logicæ, aliter in illo qui non habet habitum Logicæ. Ille qui non habet habitum Logicæ,

quamvis sit præceptis Logicis instructus, in ipso actu eliciendi, facit actualem reflexionem circa præceptum, & mediante hac reflexione, dirigunt illum præcepta ad faciendas operationes rectas, & si illum non dirigerent, dicerem illum nunquam v. g. posse argumentari, ante cognitionem enim præceptorum, nesciebat argumentari, præcepta etiam quæ scit nihil illum juvant, quia non est intelligibile qui illum juvent, nisi mediante illa operosa reflexione, aut saltem directâ sui penetratione, quâ si non habeatur, æque ut ante, nesciet argumentari. Imò si illum in ipso actu argumentandi non dirigunt præcepta, unde fit ut interrogatus, cur ita faciat? citet præceptum Logicum. Ille verò qui habet habitum Logicæ, licet sine reflexionibus, dirigatur tamen ipsis præceptis, quamvis se ad hæc non reflectat, & sicut conferens Sacramenta Sacerdos, dicitur virtualiter dirigi, in collatione Sacramentorum, per intentionem virtuale, seu habere intentionem virtuale, quando interrogatus, quid faciat ex vi præsentis dispositionis, est expeditus dicere: Confero Sacramentum. Ita ex facilitate operans, dirigetur adhuc præceptis, nam interrogatus, quare ita operetur? dictamina Logica, tanquam regulam faciendi citabit. Contingit hoc in Logicis ad eum modum ut in pictoribus, qui nondum perfecti, imagines ante se ponunt, ad easque frequenter oculis & mente se reflectunt, qui verò ex ipsa eaque propria idea operantur, tales reflexiones non faciunt, nec istas imagines ante se habere curant. Sic & habituales Logici non curant actuales reflexiones ad dictamina Logica, sine quibus incipientes nihil operantur. Quomodo fiat hæc directio; ut concipias melius, imaginare sagittarium, qui discipulum suum dirigit in sagittando, primò remotè, dando illi præcepta tenendi arcus, sagittæ locandæ, pedum figendorum; secundò proximè, quando ipse, secundum illa præcepta arcum tendit, sagittam collocat. Neque dicendum est, quod tunc in ipso actu tendendi arcus, non dirigatur illis præceptis, aliàs æquè semper malè tendet arcum, ante enim præcepta non sciebat illum tendere, nunc etiam illum præcepta non juvant, Ergò & nunc illum malè tendet. Applica idem ad præcepta Logica.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur Objectum Formale
Logicæ.

DICENDUM EST. *Objectum formale Logicæ esse rectitudinem Logicam*. Ita Suarez, Arriaga, Oviedo &c.

PROBATUR CONCLUSIO I. Quia in habitibus practicis illud est objectum formale, quod est forma, quæ fit vel inducitur ab illa scientia.

scientia practica. Sed Logica est habitus practicus, ut supra probavi, forma etiam quam inducit est dicta rectitudo. Ergo dicta rectitudo, est objectum formale Logicæ. Major probatur Inductione. Domifactoriæ objectum formale, est, forma domus, Musicæ formatio vocis, Sutoriæ forma calcei. Hæc ipsa Major probatur. Ratione. Finis intrinsecus scientiæ practicæ, est objectum illud formale; unde specificantur practicæ scientiæ sine ex mente Aristotelis. Sed forma inducenda ab habitu practico, est finis illius intrinsecus, sicut enim sine habito res ulterius non procedit, ita forma illa quam intendit practicus habitus inducta, non procedit ulterius habitus. Ergo forma quam inducit habitus practicus, est objectum illius. Minor verò principalis scilicet nihil aliud inducitur à Logica nisi dicta rectitudo. Probatur. Tum quia Logica inducit aliquam Formam, non potest autem ostendi quam aliam inducat, nisi rectitudinem dictam. Tum quia illud est forma, quam inducit Logica, quo habito conquiescit Logica & sicut motus Physicus, ad inductionem Formæ ordinatus, dum conquiescit, signum est à posteriori, illud esse formam intentam, ita illud erit Forma Logicæ, qua habitâ, conquiescit Logica. Hæc autem forma est Rectitudo. Tum quia media ostendunt intentionem finis, media autem quibus utitur Logica, sunt præcepta, quæ omnia nihil aliud intendunt, nisi rectitudinem operationum, Ergo & Logica, quæ illis præceptis tanquam mediis agit, nihil aliud intendit, nisi rectitudinem operationum.

PROBATUR II. Conclusio. Si rectitudo Logica non esset objectum formale. Logicæ, idem non esset, quia operationes non possunt habere rectitudinem dictam à præceptis Logicis. Sed possunt habere. Ergo &c. Major est oppositorum. Minor probatur. Quæcunque ratio probat habere rectitudinem operationes intellectus ab intellectu, eadem probat posse illam non simpliciter, sed facilius haberi à dictaminibus Logicis.

RESPONDEBIS I. Ideo non possunt operationes rectitudinem habere à Logica, quia otiosa esset rectitudo, cum haberi possit ab intellectu.

CONTRA EST. Habitus dantur tantum ad facile posse. Ergo & Logica erit tantum ad facile dirigere. Dico ergo simpliciter posse haberi rectitudinem ab intellectu, sed facilius haberi illam per præcepta Logicæ; & sicut nemo dicit habitus esse otiosos, eo quod dent tantum facile posse, ita nemo dicit esse otiosam directionem Logicam.

RESPONDEBIS II. Non possunt operationes habere rectitudinem à Logica, quia non sunt indifferentes ad bene vel male fieri, & intellectus elicitus, non potest emendari in meliorem,

CONTRA EST. Assumo hoc. Ergo neque ab intellectu dirigi possunt, nam etiam ab illo, non possunt mutari in meliores.

RESPONDEBIS III. Cum Patre Adriano Pikarski, cujus etiam argumenta infra ponentur. Ideo operationes non posse habere rectitudinem à Logica, quia non possunt mutari in meliores manente sua Entitate, intellectus enim vel ea futura erat, quæ jam est elicitus hic & nunc, vel alia, si primum, tunc sicut elicitus non poterat mutari in meliorem, ita nec elicienda, si posterius. Ergo emendari vel dirigi intellectum idem erit, quod pro mala, bonam substituere, nemo autem emendare dicitur vestem laceram, si pro lacera, bonam substituat.

CONTRA EST. Assumo hoc & nego ab intellectu dirigi operationes, quæram enim an ea futura erat quæ nunc est, an alia intellectus elicienda; & ex utroque inferam, non posse eam ab intellectu dirigi, solutio hujus argumenti infra patebit.

RESPONDEBIS IV. Ideo non potest dirigi operatio à Logica, quia consistit bonitas illius intrinseca in indivisibili.

CONTRA EST. Assumo quod datur. Ergo neque ab intellectu dirigi possunt, quia bonitas illorum consistit in indivisibili.

RESPONDEBIS V. Disparitatem esse, quia primum actum rectum ante omnem logicam elicit intellectus sine ullo dictamine logico. Ergo & reliquos elicere potest.

CONTRA EST I. Concedo quod reliquos actus sine Logica elicere possit, sed nego facile id fieri posse sine logica, in quo solo, est questio.

CONTRA EST II. Concedo primum actum aliquem rectum elicitum esse ante omnem logicam: idque idem, quia causa debet præsupponi effectui, cum ergo primus actus cum reliquis sit causa Logicæ inventæ, & in præcepta reductæ, necessario à Logica dirigi non poterit, sed si nunc jam operationes dirigat Logica, non sequetur, effectum præsupponi, ante causam.

PROBATUR III. Conclusio urgendo Minorem eandem syllogismi secundi, quæ est talis. Si rectitudo logica non posset esse objectum formale Logicæ, idem non esset, quia rectitudinem operationes non possunt habere dependentem à præceptis Logicis. Sed possunt habere. Ergo. Si non possent habere rectitudinem dependentem à præceptis Logicis operationes, idem illam non possent habere, quia non sunt indifferentes ad illam habendam vel non habendam, sed id non obstat. Tum quia sufficit, quod in priori naturæ antequam fiant, & in suis causis spectatæ, potuerint non fieri tales, quamvis in suppositione sui ad se, seu in se à parte rei spectatæ, non possint esse jam indifferentes. Ad eum modum, quo sufficit ad libertatem actionis, in ipso fieri, quod in priori naturæ, spectata in sua

† Et causa

causa operatio, potuerit fieri vel non fieri, quamvis spectata in se, prout est à parte rei, non possit non esse. Tum quia potest ars sagittandi dirigere ictum tactivum metæ, quamvis ictus tactivus metæ, non possit non esse illius tactivus, quia hoc ipso, non esset tactivus metæ? Tum quia in uno eodemque indivisibili instanti temporis, quo fit definitio v. g. possunt cogitari duo instantia naturæ, aliud instans prioritatis naturæ, aliud posterioritatis naturæ: censetur res in instanti prioritatis naturæ considerari, quando consideratur in ipso suo fieri; tunc autem in signo posterioritatis naturæ consideratur, quando consideratur in ipso facto esse, licet in instantaneis, qualis est v. g. Definitio idem sit fieri physicè, & factum esse. Quamvis considerabilitate differant. Pro illo ergo priori signo considerabilitatis, præcipue si fieri spectetur in ipsismet causis, est operatio indifferens ut possit bene vel malè fieri, licet in posteriori signo, sit jam determinata.

Secundum ergo considerationem physicam, si spectetur in suis causis operatio, est indifferens; secundum autem considerationem metaphysicam, est indifferens, etiam pro priori illo naturæ & in fieri spectata, partiendo unum instans physicum, in duo instantia rationis.

Punctum Difficultatis 3.

Respondetur Objectionibus.

OBJICITUR I. præ Adriano, Intellectiones non possunt esse indifferentes ad bene vel malè fieri, nec manens in sua Entitate potest mutari intellectio. Ergo neque dirigi.

RESPONDETUR. Quod intellectiones spectatæ in suis causis sint indifferentes possintque mutari, licet id illis non competat spectatis in se.

INSTABIS. Intellectio elicita non potest mutari & emendari. Ergo & elicienda, cum eadem sit.

RESPONDETUR. Etiam intellectiones elicitas spectatas in sua causa potuisse emendari, licet non sub formalitate elicitarum, sed elicientiarum.

OBJICITUR II. Ab eodem si rectitudinem induceret Logica, ita induceret, quod substitueret unà cum intellectu pro operatione, quæ poterat esse mala, bonam. Sed hoc non est emendare operationem, aliàs pro lacera veste, dare bonam, esset emendare vestem.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Ad illud de veste dico, quod pro lacera veste bonam substituere, non sit emendare vestem, quia ad talem substitutionem vox emendationis non usurpatur. Licet aliæ substitutiones, gaudeant etiam soleant nomine emendationis, ut cum Magister substituit pro erronea bonam constru-

ctionem, & propositione fracta, non fractam, dicitur emendare compositionem. Sic & in præsententi. Præcipue autem hoc tenet de operationibus, quæ cum non sint materia permanens, sicut vestes, hoc ipso emendationi non subfunt, sed integrè de novo poni possunt.

OBJICITUR III. Quando dirigit Logica argumentantem, aut novit argumentans rectitudinem syllogismi, aut non novit, si novit? Ergo sufficiens est facere syllogismum si non novit, ergo etiam si illi præcipiatur talis syllogismus, poterit adhuc hære an rectus sit. Ergo per Logicam non satis dirigitur.

RESPONDETUR. Argumentantem esse sufficientem simpliciter, ut sine præceptis faciat syllogismum rectum, sed non esse sufficientem, ut id facile præstet sine præceptis Logicis, sine quibus novit remote, sed cum iis novit proximè, & de faciliiori, rectitudinem syllogismi.

OBJICITUR IV. Ab eodem hæc operatio etiam spectata in sua causa, non poterat fieri nisi hæc, si enim hæc non fuisset facta, hoc ipso non fuisset hæc.

RESPONDETUR. Hanc objectionem involvere se, quia ex una parte vult spectari operationem in causa, ex altera parte non vult spectari operationem in sua causa, quia vult spectari operationem, prout est in se, quia spectari operationem, prout est hæc, est illam spectari, prout est in se. Revolvatur mens ad instantias adlatas de libertate, tactione metæ &c. Addo, quod facere ut hæc potius quàm illa operatio, fiat, idque mediis dictaminibus, & præscribendo regulas operandi, non tantum sit determinare intellectum, ut eliciat bonam operationem, non malam, sed etiam dirigere eundem ad eum modum quo determinatio, quam facit per certas regulas ars cytharisandi, ad bonos potius quàm malos pulsus cytharæ, vocatur directio facta ab arte. *Quicquid sit de istis Principiis.* Dico operationem hanc spectatam in suis causis non posse esse nisi hanc, sed non debent sumi causæ inadæquatè, sed omnes ad esse hujus concurrentes, hinc ad operationem hanc rectam, concurrunt aut Logica sola naturalis, dans simpliciter posse operationi rectæ, aut concurrunt Logica artificialis, dans esse rectæ, sed requisita non ad posse esse simpliciter, sed ad facilius posse. Unde hæc operatio non fuisset bona, si ad illam concurrisset intellectus utcunque, & non quia habet rationem Logicæ naturalis, & si defectum concursus exhibendi à Logica naturali, non suppleret Logica artificialis; si autem alterutra concurrat, non est mirum, quod hæc operatio non potuerit esse nisi hæc bona. Quod si ad operationem v. g. hanc, quæ non potest esse nisi bona, requiritur Logica aut naturalis aut artificialis, datur adhuc directioni locus, ut ex vi directionis, bona vel mala fiat.

INSTAT. Si operationes intellectus solum in causa